

Planteavl 1897.

Af Statskonsulent K. Hansen.

Det var kun en knap Høst, det afsluttede Aar bragte. For Landet som Helhed kommer den næppe over en Middelhøst med Hensyn til Mængde; og Kvaliteten kommer snarere under end over det normale. Takket være de forholdsvis gode Kornpriser, vil Høstens Værdi ved en statistisk Opgjørelse vistnok naa en anstændig Højde. Men naar Landmanden selv skal vurdere Aarets Afgrøder, ville to Omstændigheder trykke Nettoværdien ganske betydeligt ned: den meget tarvelige Kvalitet, som en af vore aller vigtigste Handelsafgrøder, Bygget, særlig var udstyret med, og de umedgjærlige Vejrforhold, der i ikke ringe Grad fordyrede Produktionen.

Allerede Vintersædens Lægning foregik under alt andet end gunstige Forhold, idet navnlig September Maanedes ualmindelig rigelige Regnmængde jævnlig bragte Afbrydelser og Forstyrrelser i Arbejdet og foranledigede, at en betydelig Del af Vintersæden, særlig af Hveden, blev saaet i mindre bekvem Jord og derhøjs adskilligt senere end ønskeligt. Inden Vinterens noget sene Indtræden naaede den dog de fleste Steder en taalelig Udvikling, og Vinteren forløb, uden at den led nogen Skade. Lod saaledes Vintersædmarkerne fra Efteraaret af adskilligt tilbage at ønske, var dette i endnu højere Grad Tilfældet med den unge Kløver, idet denne i Sommertørken var bleven saa stærkt svækket og udtyndet, at man mange

Steder tænkte stærkt paa at pløje den om, et Skridt man dog med Rette meget nødvendig gaar til paa Grund af den herved forvoldte indgribende Driftsforstyrrelse. Den tidligt afsluttede Høst 1896 havde ganske vist budt gode Betingelser for Eftersaaning af Udlægsmarkerne; men dette af P. Nielsen saa ofte og saa stærkt anbefalede Middel til Ophjælpning af en mindre god Udlægsmark anvendes som bekjendt endnu i meget ringe Udstrækning; dog var der i det heromhandlede Efteraar forholdsvis mange, der eftersaaede, og de fleste af disse gjorde ganske sikkert den Erfaring, at dette Arbejde betaler sig fortrinligt. Man er i Almindelighed alt for ængstelig for at sætte Harven paa den unge Kløver. En Undersøgelse af en endog stærkt opharvet Mark viser dog, at det er en forsvindende Procentdel af Kløver- og Græsplanterne, der herved rives op, medens der derimod ødelægges en stor Mængde spæde Ukrudtsplanter. Man traf afvigte Sommer ikke faa Exempler paa, at en rettidig og veludført Eftersaaning forøgede Høudbyttet med 1—2 Læs.

Foraaret indledes med meget mildt Vejr i Marts Maaned, hvis ualmindelig store Regnmængde bødede paa Vintermaanedernes temmelig sparsomme Nedbør, saa at Jorden ved Foraarets Indtræden var godt mættet med Fugtighed. April Maaned var temmelig kølig og bragte ligeledes rigelig Regn. Som Følge heraf fik man mange Steder tilsaaet adskilligt senere end sædvanligt, ligesom Sædekornet i mange Tilfælde blev lagt i temmelig ubekvem Jord. Hvor man havde faaet tilsaaet tidligt, trykkedes Kornafgrøderne mere eller mindre af det vaade og kølige Vejr, og Ukrudtet fik herved paa mange Marker et meget føleligt Forspring. Det hænger rimeligvis sammen med disse mindre heldige Forhold under Saaningen, at navnlig Frøkrudtet i afvigte Foraar bredte sig i en ganske ualmindelig Grad. Adskillige fandt sig foranledigede til at harve saadanne meget urene Vaarsædmarker; og hvor dette Arbejde blev udført i rette Tid og i passende Udstrækning, var den gavnlige Virkning deraf meget iøjne-

faldende. Men i Reglen er man her som overfor Ud-lægsmarken for ængstelig for at bruge Harven, og i det Hele er Kornmarkernes Pleje efter Besaaningen et altfor ukjendt Begreb her hjemme. Det kølige og regnfulde Foraarsvejr varede ved til henimod Midten af Maj.

Takket være Foraarets rigelige Nedbør holdt Afgrøderne forholdsvis godt igjen imod den Tørke, der nu indtraadte, og som varede ved fra Midten af Maj til først i Juli, kun afbrudt af en Del spredte Byger og ganske faa Dages nogenlunde jævnt fordelt Regn. Selv den rigeligste Foraarsvæde formaar dog ikke at bøde paa en regnfattig Juni, den Maaned, i hvilken navnlig Vaarsæden bruger en større Vandmængde end i hele den øvrige Væxtperiode til-sammen. Følgen blev da ogsaa, at Vaarsædafgrøderne de fleste Steder trykkedes mere eller mindre, mange Steder endogsaa i meget følelig Grad. Der har i Aarets Løb fra enkelte Sider været tænkt alvorligt paa at iværksætte Forsøg med kunstig Vanding af Agermarken. Hvorvidt og i hvilken Udstrækning denne dristige Tanke lader sig realisere, kan der næppe siges noget bestemt om, hverken for eller imod. At dens Iværksættelse vil kræve meget store Ofre er paa Forhaand givet; men lige-saa sikkert er det, at det kan betale sig at bringe betyde-lige Ofre for at forebygge, at Afgrøderne paa Grund af nogle Ugers Tørke gaar 25—50 pCt. ned under, hvad de uden en saadan Tørke vilde have givet. Nægtes kan det heller ikke, at vort Lands Naturforhold i flere Henseender begunstiger Realisationen af denne Tanke. — Juli og August bragte atter meget ustadigt Vejr med nogenlunde tørre Perioder omkring Midten og Slutningen af Juli samt i Begyndelsen og Slutningen af August. Navnlig bragte sidstnævnte Maaned meget vanskeligt Høstvejr, hvad der gjorde Høstarbejdet baade besværligt og bekosteligt ved Siden af, at en stor Mængde Vaarsæd indbjergedes i tarve-lig Forfatning. Et saa ustadigt Høstvejr er vel skikket til at vække Tanker om Forholdsregler til Afgrødernes Beskyttelse i Høsttiden. Man er fra gammel Tid

vænnet til at indskrænke Arbejdet ved Kornavlén til den nødtørfstigste Bearbejdning og Gjødskning af Jorden, dennes Besaaing, Afgrødernes Afhugning, Hobsætning og Hjemkjørsel samt derefter følgende Udtærskning og Anvendelse af Afgrøden. Der turde dog være Grund til at overveje, om man ikke vilde staa sig ved at ofre disse sensible Afgrøder noget mere Omhu. Der er ovenfor peget paa Sommerpleje. Selv de bedste Voxevilkaar forslaa imidlertid ikke, hvis Kornafgrøderne ubeskyttede ere udsatte for en ustadig Høstmaaneds ødelæggende Indflydelse. Snarere er Forholdet dette, at jo bedre Voxevilkaar, der tilvejebringes gennem forøgede Bekostninger, desto nødvendiggere er det at sikre sig mod Tab ogsaa i Høsttiden. Anvendelsen af »bornholmske Stakke« vinder ikke megen Udbredelse, idet man — muligen med Rette — anser denne Methode for at være for usikker i Forhold til det dermed forbundne Arbejde. Der har i Aarets Løb været Tanker oppe om mere intensive Beskyttelsesmidler. Hvorvidt disse kan iværksættes for en overkommelig Bekostning, maa Tiden vise.

Hvad de enkelte Afgrøder angaar, da var Hveden den af Kornafgrøderne, der lykkedes bedst, idet den saa godt som overalt, hvor den dyrkes i nævneværdig Udstrækning, gav betydeligt over Middelhøst, ligesom ogsaa Kvaliteten var ganske god. Rugen lykkedes langtfra saa godt. Dels led den betydeligt af Nattefrosten i Maj og Juni, dels forløb Blomstringen i flere Egne mindre godt paa Grund af ugunstigt Vejr, og hvor man ikke var saa heldig at faa den i Hus i de første Dage af August, led den mange Steder betydelig Skade i Høsttiden. Hertil bør føjes, at den i mange Egne blev temmelig stærkt medtaget af Rust. Landets Rugavl som Helhed svarede derfor neppe til et Middelaars; thi selv om den paa Øerne kom noget over Middel, gik den paa Jyllands udstrakte Rugmarker kjendelig under. Daarligst stod det til med Bygget. Dette havde fra først til sidst meget ublide Livsvilkaar. Saaet enten i mindre bekvem Jord eller paa

et temmelig sent Tidspunkt savnede det i Begyndelsen af Væxtperioden den fornødne Varme, saa at Udviklingen gik langsomt, hvad der gav Frøkrudtet Vind i Sejlene. I sidste Halvdel af Maj til lidt ind i Juni voxede det godt til; men snart blev Tørken følelig og standsede Væxten. Juli Maanedes rigelige Regn kom for sent til at fremme Væxten og fik nu en meget uheldig Indflydelse paa Udviklingen af Kjærnen, ligesom ødelæggende Sygdomsangreb — i alt Fald i visse Egne — nu traadte til, støttede af det fugtige Vejr. Disse Forhold fremkaldte en meget brat Modning, og den tarvelige Afgrøde led yderligere meget føleligt under det vanskelige Høstvejr. Resultatet blev en Byghøst, der for hele Landet og ganske særlig for de gode Byggegne paa Øerne, gik adskilligt under Middel med Hensyn til Fold og Fyld og med en Kvalitet saa slet som man ikke har haft i en lang Aarrække. Havren, der jo i alle Henseender er mindre følsom, klarede sig noget bedre. Paa Øerne gav denne vistnok omtrent en Middelhøst af ordinær Kvalitet. Jyllands store Havrearealer gave derimod betydelig under Middel, ligesom ogsaa Kvaliteten saavel af Kjærne som Straa var meget tarvelig. Aarsagen hertil maa dels søges i Forsommerens Tørke, dels i ødelæggende Sygdoms-, særlig Rustangreb, og dels endelig i det vanskelige Høstvejr. Blandsæden viste sig som sædvanlig noget sikrere end Bygget og Havren hver for sig, og synes i det Hele at have givet en Middelhøst. Rodfrugterne gave gennemgaaende tilfredsstillende Afgrøder, vistnok noget bedre paa Øerne end i Jylland. Sukkerroerne synes kun at have givet en Middelafrøde. Kartofflerne synes ligeledes at have holdt sig omkring det almindelige for Landet som Helhed men gave forholdsvis lidt bedre Udbytte i Jylland end paa Øerne. Græsmarkerne gave, navnlig paa Øerne, rigelig Hø, som det de fleste Steder lykkedes at faa indbjerget i god Stand. Engene forholdt sig paa lignende Maade; ogsaa her stod Jylland med sine store Engstrækninger tilbage for Øerne. Bælgsæden og Boghveden gave omtrent Middelafrøder,

Boghveden i Jylland maaske noget over. Græsningen var med Undtagelse af en Periode i Forsommeren ret rigtig, henad Eftersommeren endog meget rigtig.

Høstiden indtraadte en Del senere i 1897 end i det foregaaende Aar og strakte sig over et lidt længere Tidsrum. Høsttidens Begyndelse og Varighed i de forskjellige Landsdele fremgaar af hosstaaende Tabel¹⁾, der som sædvanlig godtgjør en kjendelig længere Høsttid for største Delen af Jylland end for Øerne.

Høsttidens Begyndelse og Varighed i 1897.

Landsdel.	Rug- høsten.		Hvede- høsten.		Byg- høsten.		Havre- høsten.		Høstens Varighed. Dage.
	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	
Nordjylland	29/7	15/8	—	—	12/8	2/9	17/8	10/9	44
Vestjylland	29/7	8/8	—	—	8/8	26/8	12/8	10/9	44
Midtjylland	27/7	6/8	7/8	16/8	8/8	24/8	14/8	7/9	43
Østjylland	27/7	6/8	6/8	18/8	9/8	27/8	12/8	3/9	39
Fyen, Langeland, Ærø	28/7	5/8	5/8	20/8	9/8	29/8	12/8	2/9	37
Sjælland, Samsø ..	28/7	8/8	5/8	20/8	8/8	30/8	11/8	2/9	37
Lolland, Falster, Møen, Bornholm	30/7	9/8	4/8	23/8	10/8	29/8	12/8	2/9	35
Hele Landet	28/7	8/8	5/8	19/8	9/8	28/8	13/8	5/9	40

I de tidligere Aarsoversigter over Planteavlens her i Tidsskriftet har man paa Grundlag af indsamlet Materiale ment at kunne paavise visse Forskydninger i Arealets

¹⁾ Som Grundlag for den tilsvarende Tabel i »Planteavlens 1896« forelaa der temmelig lidt Materiale; dette blev senere betydelig forøget, og en tilsvarende Tabel, der er beregnet af det udførligere Materiale og derfor antagelig paalideligere, findes i »Meddelelser fra Landmænd V« (Tidsskr. f. Landbr. Planteavl IV).

Benyttelse. Disse Opgivelser have fundet Bekræftelse i den foreløbige Meddelelse om Arealets Benyttelse i 1896, som Statens statistiske Bureau med paaskjønneelsesværdig Præcision allerede saa sig i Stand til at udsende i afvigte Efteraar. Hvorledes disse Forskydninger have fortsat sig sidste Aar, vil fremgaa af efterfølgende Oversigt, der er fremstillet paa Grundlag af Opgivelser fra indtil 160 forskellige Egne, fordelte over hele Landet. De i Tabellen indførte Tal angive Antallet af Egne i de respektive Landsdele, hvorfra det er opgivet, at Dyrkningen af de forskellige Afgrøder henholdsvis er udvidet, uforandret eller indskrænket i det paagældende Aar. Som det heraf fremgaaer, har der været en kjendelig Tilbøjelighed til at udvide Arealet med Hvede, hvad der sevfølgelig hænger sammen med de opadgaaende Hvedepriser. Til Gjengjæld er Arealet med Rug indskrænket, navnlig paa de sydlige Øer, paa Sjælland og i Østjylland, netop de samme Egne, hvorfra de fleste Opgivelser om Hvedearealets Udvidelse hidrører. Der har ligeledes været Tilbøjelighed til at indskrænke Dyrkningen af Byg, fortrinsvis i Jylland og paa Fyn. For Havrens Vedkommende synes der at have fundet en ringe Udvidelse Sted over hele Landet. Moden Blandsæd, der fra 1888 til 1896 voxede fra 169,000 til 217,000 Tdr. Ld., ses vedblivende at være i stærk Væxt. Stærkets Fremgang er der i Rodfrugtarealet. Dette voxede imellem de to sidste Arealopgjørelser fra 96,000 til 158,000 Tdr. Ld., og af Tabellens 153 Opgivelser herom lyder 116 paa Udvidelse, kun 3 paa Indskrænkning. Arealerne med Frøafgrøder synes at have holdt sig omtrent uforandret for Landet som Helhed; dog ser det ud til, at Græsfrøarealerne paa Sjælland ere blevne indskrænkede.

Den ovenfor nævnte nye Arealopgjørelse giver iøvrigt paa mange Punkter interessante og værdifulde, hidtil savnede Oplysninger om Benyttelsen af Danmarks Jord, og Statistisk Bureau fortjener megen Paaskjønneelse, fordi det ikke har veget tilbage for de mange og store Ulemper og

Forskydninger i Arealets Benyttelse i 1897.

		Nordjylland.	Vestjylland.	Midtjylland.	Østjylland.	Fyen, Langeland, Ærø.	Sjælland, Samsø.	Lolland, Falster, Møen, Bornholm.	Hele Landet.
Hvede	{ udvidet	—	—	2	8	4	14	6	34
	{ uforandret	9	3	7	11	15	14	5	64
	{ indskrænket	2	—	3	1	6	5	1	18
Rug	{ udvidet	1	1	3	—	3	4	1	13
	{ uforandret	12	9	25	17	19	20	7	109
	{ indskrænket	1	1	1	6	3	11	4	27
Byg	{ udvidet	—	1	1	—	—	2	3	7
	{ uforandret	10	5	20	17	20	29	8	109
	{ indskrænket	4	5	8	6	5	4	1	33
Havre	{ udvidet	1	4	4	3	5	5	—	22
	{ uforandret	12	5	24	17	20	28	9	115
	{ indskrænket	1	2	1	2	—	1	2	9
Blandsæd	{ udvidet	7	4	16	9	4	8	1	49
	{ uforandret	7	6	13	13	17	23	11	90
	{ indskrænket	—	1	—	1	4	4	—	10
Rodfrugter	{ udvidet	8	11	24	21	14	29	9	116
	{ uforandret	6	—	4	4	10	7	3	34
	{ indskrænket	—	—	2	—	1	—	—	3
Rodfrugtfrø	{ udvidet	1	—	1	1	4	6	2	15
	{ uforandret	8	4	13	11	10	26	5	77
	{ indskrænket	2	—	—	3	6	2	2	15
Græsfrø	{ udvidet	2	1	2	3	2	4	1	15
	{ uforandret	9	5	11	11	15	19	5	75
	{ indskrænket	2	—	1	1	3	8	3	18

Vanskeligheder, som saa betydelige Forandringer i det hidtil benyttede Skema sikkert have medført. Der er saaledes skjelnet mellem 6rd. og 2rd. Byg, mellem hvid og graa Havre, mellem de enkelte Arter af Rodfrugter, der er indført særlige Rubrikker for Lupiner til Frøavl, Lupiner til Nedpløjning, for andre Grøngødningsafgrøder, for Lucerne osv. Brakarealerne ere specificerede udførligere end tidligere; det samme gælder for Græsarealerne, for Engene, Moserne, Skovene og for det ubenyttede Areal. Endvidere findes der Oplysninger om mærglede, drænedede og udtørrede Arealer og de ved Moseopdyrkning indvundne Arealer. Endelig er der ogsaa taget skyldigt Hensyn til Havebruget. Alt i alt betegner denne Opgjørelse et meget betydeligt Fremskridt i Arealstatistikken, som man i høj Grad maatte ønske efterfulgt af en tilsvarende Forbedring i vor meget ufuldkomne Høststatistik.

Med Hensyn til hvilke Kornsorter, der dyrkes, og til de om disse indvundne Erfaringer er der ikke fremkommet noget væsentligt Nyt, idet Udviklingen paa dette Omraade er fortsat i de sidste Aars Spor. Den eneste Rugsort, der for Tiden vinder stærkt forøget Udbredelse, er Bretagnerugen. Fra 45 forskellige Egne i alle Landsdele gaa Meddelelserne ud paa, at den har vundet yderligere Udbredelse, og det synes, at man næsten overalt er bedre tilfreds med den, end hvad man før havde. Det fremhæves meget almindeligt, at den paa de gode Jorder holder sig bedre oppe end Provstirugen, at den folder bedre end andre Sorter, at Straaet er bedre end den grove Schlanstedterrug, og at den navnlig giver en smuk, ensartet og vægtig Kjærne. Dens tarvelige Udseende om Efteraaret og dens noget langsomme Udvikling om Foraaet vækker vel i Begyndelsen nogen Ængstelse, men man erfarer i Reglen, at den desuagtet fylder godt i Skæppen. Erfaringerne lyder omtrent lige gunstige fra de gode og daarlige Jorder. Den eneste nævneværdige Indvending, der gjøres mod den, gaar ud paa, at den er mere sejt at tærske end visse andre Sorter. Dette er vistnok ogsaa

Tilfældet, men hænger da netop sammen med den gode Egenskab, at den forholdsvis godt taaler Blæst i Modningstiden. — Schlanstedterrugen omtales af 42 Indsendere. 33 af disse udtale sig afgjort imod den af de bekendte Aarsager: for ringe Ydeevne, grovt, stridt Straa, der paa udsatte Steder knækker for Vinden, Spring i Axene, uensartet Kjærne af mindre god Kvalitet. De stærke Udtalelser imod den lyde næsten lige saa hyppigt fra de gode Jorder paa Øerne som fra Jyllands magre Jorder. Fra ikke faa Egne meddeles det, at den er opgivet, sædvanlig fortrængt af Bretagnerugen. Kun paa lavere, moseagtige Jorder og lignende Steder, hvor andre Sorter ikke kunne holde sig oppe, ser man sin Fordel ved at beholde den. Zeelænderrugen, der for nogle Aar siden begyndte at vinde Udbredelse, synes man igjen at have opgivet som utilfredsstillende.

For Bygsorternes Vedkommende have 66 Indsendere udtalt sig om Prenticebygget. 55 af disse fremhæve denne Sort som den bedste med Hensyn til Ydeevne; det er en meget almindelig Opfattelse, at den giver 2—4 Fold mere end de øvrige Sorter, der kunde være Tale om at dyrke. Ligeledes fremhæves det almindeligt, at den er stivere i Straaet end Chevalier- og gl. 2rd. Byg. Om Kvaliteten som Maltbyg ere Meningerne som sædvanlig mere delte. Adskillige have i Aar haft Indtryk af, at den modstod Tørken bedre end de andre Sorter. Enkelte mene at have sporet en Tilbagegang i Ydeevne og Stivhed. Den væsentligste Indvending, der kommer frem mod den, gaar iøvrigt ud paa, at den modnes mere end de andre Sorter, og navnlig lægger man i det nordlige Jylland saa stor Vægt derpaa, at mange af den Grund mene at maatte opgive den. Andre have dog gjort den Erfaring, at den taaler at saaes forholdsvis tidligt, og at den modnes rettidig, naar dette finder Sted. Prenticebygget er iøvrigt vistnok nu at betragte som den vigtigste og mest dyrkede Bygsort her i Landet. Om Goldthorpe-Bygget have 37 Indsendere udtalt sig, de allerfleste fra Øerne. Som sædvan-

lig udtale de fleste sig meget kritisk om den, selv om end mange samtidig fremhæve dens gode Kvalitet. Et Uddrag af de fremkomne Udtalelser skal gjengives. Det hedder saaledes fra Mors: Saa godt ud paa Marken, men gav daarligt Udbytte. Skive: Gav smuk Kvalitet men foldede daarligt; passer neppe for denne Egn. Bjerre Herred: Dyrkningen vil næste Aar blive indskrænket til et Minimum; folder for lidt; Aftærskningen vanskelig; taaler ikke Tørke; Bryggerne sætte ikke Pris paa den. Kolding: Foldede godt men er yderst vanskelig at tærskes ren. Hammel: Lykkedes godt; foldede som Chevalierbyg; vanskelig at tærskes; Kørne æde nødig Halmen. Ejby: Folder for lidt, men god Kvalitet. Bogense: Har her paa Gaarden foldet bedst; gav bedst Kvalitet og gik ikke i Leje. Marslev: Gav i Aar et daarligt Resultat. Kerteminde: Afskaffet igjen; foldede for lidt; vanskelig at tærskes. Højerup: God Kvalitet; folder slet; Halmen slet. Lohals: Folder for lidt. Slagelse: Gav i Aar 4—6 Fold mindre end alt andet Byg; er her snart en Saga blot. Sorø: Dyrkes ikke mere; giver for lidt; for vanskelig at høste og tærskes. Ruds Vedby: Hævdede som sædvanlig sin Plads som Nr. 1 med Hensyn til Kvalitet; men giver for faa Fold, vanskelig at tærskes, tilbøjelig til at knække af. Kalundborg: Folder daarlig, navnlig i tørre Aar; Straaet tilbøjelig til at knække under Axet; dyrkes næsten ikke mere. Mørkøv: Gav i Aar godt Udbytte, men Halmen skør ved Tærskningen. Ringsted: Folder meget daarlig, saaes næsten ikke mere. Herlufmagle: Forsøgt første Gang i Aar og med meget slet Resultat. Haslev: Foldede daarligt og lav Tøndevægt. Storehedinge: daarlig, letvægtig Kvalitet, lidet foldrig, vanskelig at tærskes. Præstø: Daarligt Foldudbytte, lav Vægt, iøvrigt god Kvalitet, vanskelig at tærskes. Lundby: Forsøgt tidligere med daarligt Resultat; nu opgivet. Stege: Gav som sædvanlig færre Fold; Kvaliteten simpel; Tærkningen vanskelig; opgives helt. Saxkøbing: Upaalidelig saavel med Hensyn til Fold som Kvalitet. Maribo: Giver altid den bedste Kvalitet — er

let at meje, fordi Maskinerne kunne arbejde selv i stærk Lejesæd, idet det nederste Stængelstykke vanskelig bøjes — men Foldudbyttet tilfredsstillende ikke. Overprisen var i Aar her i Egnen i Almindelighed 1.25 Kr. pr. Cnt. i Sammenligning med Prentice. Horslunde: Folder som Regel for lidt. Nakskov: Meget vekslede i Fold; Halmen mindre god. Ryde: Folder mindre end andet Byg men er smukkere af Form og Farve og betaales højere. Gudhjem: Dyrkes fremdeles her; god Kvalitet men smaa Fold. Fra 23 Egne meddeles, at Dyrkningen deraf indskrænkes eller er ophørt; fra 3 Egne lyder Meddelelsen paa forøget Udbredelse. Man tør saaledes vistnok udtale, at i sin nuværende Skikkelse vil Goldthorpebygget neppe nogensinde slaa an, selv i de gode Byggegne. Dens Udbredelse og Betydning vil derfor vistnok være betinget af, at dens væsentligste Mangler fjærnes igjennem et indgaaende Udvalgsarbejde. Man kan kun ønske, at de Bestræbelser, der udfoldes i denne Retning, maa krønes med Held, da dette Byg jo ubestrideligt sidder inde med enkelte værdifulde Egenskaber, som det maaske vil falde vanskeligt at oparbejde hos en anden Sort. Imperialbygget, der for nogle Aar siden tiltrak sig nogen Opmærksomhed, synes efterhaanden at have fundet hen til de Lokalteter, hvor denne Sort vistnok maa siges at høre hjemme: lave, moseagtige eller andre kvælstofrige eller meget gødningskræftige Jorder, hvor andre Bygsorter gaa for tidligt i Leje. Sidste Sommer gav Bekræftelse paa den Erfaring, at den i tørre Somre giver en yderst tarvelig Afgrøde paa høj, tør Jord. Af 6rd. Byg synes det saakaldte »Kæmpebyg« fra Nord-slesvig at vinde nogen Udbredelse, idet man har Indtryk af, at det folder noget bedre end almindelig 6rd. Byg. Fra Ringsted-Egnen meddeles, at man er i Begreb med at vende tilbage til det gamle toradede sjællandske Landbyg, og i visse Egne af Sydfyn synes Chevalierbyg og det for en Menneskealder siden til Langeland indførte skotske Byg at brede sig en Del paa de nyere Sorters Bekostning. I enkelte Bedrifter har man indført Erh. Frederiksens Kryds-

ningsbyg, som roses for god Ydeevne, smuk Kvalitet og stivt Straa. En stor Del af vort Byg viser sig at være stærkt blandet; meget af vort Chevalierbyg og vistnok alt vort Prenticebyg indeholder saaledes indtil meget betydelige Procentmængder af andre Bygsorter. Denne ikke uvæsentlige Fejl lader sig kun afhjælpe ved Rendyrkning, hvilket Arbejde ogsaa er paabegyndt.

De indkomne Udtalelser og Erfaringer om Havren samle sig hovedsagelig om Beselerhavre, hvorom 55 Indsendere udtale sig. Fra 40 af disse Egne falde Udtalelserne ud til Fordel for denne Sort, og i mange Tilfælde anbefales den meget stærk, særlig for sin store Ydeevne, ligesom ogsaa dens stive Straa særlig fremhæves. Fra 15 Egne, for største Delen fra Jyllands lettere Jorder, lyde Udtalelserne mer eller mindre ugunstigt. Dels synes den ikke at have modstaaet Tørken saa godt som den gamle brogede Havre, dels har man Indtryk af, at den i det Hele er mere fordringsfuld end de ældre Sorter. Adskillige Steder mener man at have erfaret, at den staar tilbage for Grenaa-Havren og at den har nogen Tilbøjelighed til at »udarte«. I det Hele taget er det dog for Tiden den af alle Havresorter, der breder sig stærkest. Ogsaa Grenaa-Havren breder sig temmelig stærkt, og Dommen over den falder næsten enstemmig ud til dens Fordel. Adskillige gjøre med Rette gældende, at der neppe er syn- derlig Forskel paa denne og Beselerhavren. Adskilligt tyder dog paa, at den noget bedre tager til Takke med tarvelige Jorder, og at den paavirkes noget mindre af Tørken end Beseler. Paa Kjær- og Mosjorder finder Ligowohavre nogen Udbredelse, idet den synes at være mere stivstraet end de fleste andre Sorter og er lidt tidligere moden. Fra det indre Jylland, hvor Rusten ogsaa afvigte Sommer hær- gede Havren i meget høj Grad, mener man at have iagt- taget, at Ligowohavre staar sig godt imod Rustangreb. Den gamle graa Havre, der tidligere var næsten eneraa- dende i største Delen af Jylland, og som endnu i 1896 dyrkedes paa 200,000 Tdr. Ld. mod 363,000 Tdr. Ld.

med hvid Havre, vil sandsynligvis, om ikke gaa sin Undergang i Møde, saa dog mere og mere blive indskrænket til saadanne Lokaliteter, hvor Ernæringsforholdene ikke tilfredsstillende de nyere Sorter.

Af nyere Rodfrugtsorter er det atter i Aar fortrinsvis Adam, der har været prøvet, navnlig paa Øerne. Fra de fleste Steder lyder dog Dommen mer eller mindre utilfredsstillende om denne Sort, idet den de fleste Steder har givet for ringe Udbytte og navnlig som Regel staaet kjendelig under de gamle Sorter Barres og Elvetham. Ligesom tidligere udtales ogsaa i Aar fra enkelte Sider den formentlige Erfaring, at den holder sig daarligere om Vinteren. I Jylland, selv i Vest- og Nordjylland, synes Runkelroerne at vinde nogen Indgang, takket være de af Red. Helweg ledede ambulante Roeforsøg i disse Egne, og adskilligt tyder paa, at de under visse Forhold kunne dyrkes med større Fordel end Turnips, der desuden fortrænges stærkt af Kaalrabi, i de mindre Brug ogsaa af Gulerødder, og hvis Dyrkning synes at blive stærkere og stærkere truet af Kaalbroksvampen. Enkelte Steder paa Øerne har man med Tilfredshed prøvet et Par nyere Runkelroesorter, Gul Flaske og Hvid Pæl, de ere bragte i Handelen af Markfrøkontoret.

Af nyere Kartoffelsorter har Athene vundet en Del Udbredelse og været Gjenstand for stærkere Efterspørgsel, end der har kunnet tilfredsstillende. Adskillige mener dog, at den allerede har vist tydelige Tegn til Tilbagegang. Blaa Kæmpe er ligeledes i Begreb med at brede sig en Del men synes at tilfredsstillende temmelig forskjelligt i forskjellige Egne. Af de nyere Sorter har endvidere Rigskansleren vundet Indgang paa en Del Steder, og Dommene over denne overordentlig stivelsesrige Kartoffel-sort lyde gennemgaaende meget gunstige; adskillige have endog fundet, at den er en ganske god Spisekartoffel. For en eventuel fremtidig Kartoffelindustri vil denne maaske blive en af de vigtigste Sorter.

Paa Foderdyrkningens Omraade spores der en

vaagnende Interesse for forskjellige mindre almindelige Planters Dyrkning. Der har saaledes i det forløbne Aar vist sig en stærkere Interesse end tidligere for Dyrkningen af Lucerne, ikke faa mindre Arealer ere blevne udlagte dermed, og der er nu god Udsigt til, at denne værdifulde Foderplante vil vinde nogen Indgang i vort Agerbrug. Hvor den finder sin rette Jordbund og behandles overensstemmende med dens særlige Krav, er der neppe Tvivl om, at dens Udbredelse vil betegne en betydelig Fordel. Fra forskjellig Side er der udfoldet en livlig Agitation for Dyrkning af Ru Kulsukker. Der foreligger adskillige gunstige Erfaringer, navnlig fra mindre Jordbrug, om denne Plante, der særlig synes at afgive godt Foder for Svin og Kaniner, medens der almindelig klages over, at Kvæget ikke vil æde den. Det er neppe almindelig kjendt, at der gives »Stammer« af meget forskjellig Værdi af denne Plante. Paa Kløvermarkerne synes Kjællingtand at vinde nogen Udbredelse, navnlig hvor Sygdomsangreb gjøre Rødkløveren usikker, og adskilligt tyder paa, at den nævnte Plante ingeniunde er uden Værdi, under visse Forhold maaske endog af høj Værdi, som Erstatning for Kløver. For almindelige Agerjorder er det kun smalbladet Kællingtand (*Lotus tenuifolius*), medens Almindelig K. (*L. corniculatus*) og Sump-K. (*L. uliginosus*), der ogsaa begge udbydes i Handelen, ere værdiløse. Blandt Staldfoderplanterne synes den i sin Tid meget omtalte Sandvikke (*Vicia villosa*) at være i stærk Tilbagegang, idet den i Reglen ikke har svaret til de noget højtspændte Forventninger. Man gjør navnlig gjældende, at den er for sen i sin Udvikling om Foraaret til at følge med Rugen. Enkelte Steder paa gjødningskraftige Jorder har man kunnet se fortrinlige Marker af Vinterbyg anvendt som Staldfoder. I vaarsaaet Staldfoder viser der sig i flere Egne en stigende Tilbøjelighed til helt eller delvis at ombytte Vikkerne med Ærter, og naar man hertil vælger stærkt voxende, sildige, smaafrøede Sorter, er der neppe Tvivl om, at denne Ombytning i mange Tilfælde er fordelagtig.

Løvrigt ved man desværre saa lidt sikkert om de forskellige Grønafgrøders Foderværdi; forhaabentlig vil Forsøgs-laboratoriet i en ikke altfor fjern Fremtid naa til at kunne udvide sit Arbejdsomraade til ogsaa at omfatte Grønfoderplanterne; der er neppe Tvivl om, at der ogsaa paa dette Omraade foreligger en Opgave, der fortjener at tages op.

Med Hensyn til de Steder, hvorfra vi faa vor Markfrøforsyning, foregaar der for Tiden visse Forandringer. Dette gjælder navnlig et Par af vore vigtigste Græsmarksplanter, Rødkløver og Hundegræs. Medens vi hidtil som bekjendt hovedsagelig have faaet vor Forsyning med Rødkløverfrø fra Tyskland og Østerrig, have Ungarns Produktioner i de seneste Aar i stigende Grad fundet Vej herop; men i den allersidste Tid have vi desuden faaet betydelige Leveringer fra Rusland, og adskilligt tyder paa, at Forsyningen derfra vil tage stærkt til; heldigvis ser det foreløbig ud til, at de russiske Kløverstammer egne sig godt for vore Forhold. Ved Forsøgsstationerne er russisk Rødkløver allerede inddraget i Forsøgene i betydelig Udstrækning. Af Hundegræsfrø indføres stigende Mængder fra Australien, hvilket forsaavidt er meget uheldigt, som australsk Hundegræs — hvad Statskonsulent P. Nielsen for flere Aar siden stærkt har fremhævet — staar betydelig tilbage i Ydeevne for amerikansk og det meste europæiske. Naar man nu til Dags jævnlig træffer paa den Opfattelse mellem Landmænd, at Hundegræsset gaar tilbage i Ydeevne, da hænger dette utvivlsomt i mange Tilfælde sammen med, at Markerne i stigende Udstrækning blive besaaede med Frø af australsk Oprindelse. Mærkelig nok søges den Opfattelse ikke sjældent vedligeholdt af Frøhandlere, at australsk Hundegræs er det bedste, idet man gjør gjældende, at dettes større Bladrigdom giver det Fortrin fremfor de mere stængelrige Former fra Amerika og Europa. Der er dog ikke Tvivl om, at man staar sig bedre ved at avle en stor Afgrøde af Blade og Straa i passende Blanding end en lille Afgrøde, selv om denne indeholder en større Procentmængde Blade.

I Aarets Løb har Sukkerindustrien faaet en betydelig Tilvæxt ved Anlægget af en Sukkerfabrik ved Maribo, hvormed vort Lands Sukkerroeeareal er oppe paa over 25,000 Tdr. Ld. Kartoffelindustrien, for hvilken vidtstrakte Egne i Jylland frembyde saa gode og naturlige Betingelser, har ogsaa i det sidste Aar jævnlig været paa Tælle, og navnlig har der været tænkt stærkt paa Anlæg af Kartoffelstivelsefabrikker. Tanken herom er dog endnu ikke bleven realiseret i nævneværdig Udstrækning, idet Indførselen af toldfrit Kartoffelmel stadig staar som en alvorlig Hindring for en saadan Industri. En anden betydelig Vanskelighed er den meget besværlige Optagning af Kartofflerne om Efteraaret. I denne Henseende er der i det sidste Aar fremkommen forskjellige nye Apparater; men om ^{ny} enkelte af disse vistnok betegnede et Fremskridt, kan dette vanskelige Spørgsmaal dog endnu langt fra siges at have fundet en tilfredsstillende Løsning.

Plantesygdomme, heri indbefattet Angreb af skadelige Dyr, optraadte i det afvigte Aar temmelig ondartet. Særlig greb Rusten meget stærkt om sig paa Havre og Rug i Jylland, ligesom ogsaa Bygrusten paa sine Steder optraadte i stor Mængde. I Kjøbenhavns Amt og muligen ogsaa i andre Egne led Bygget stærkt af Sortprik. Sent saaede Bygmarker vare paa sine Steder i ganske ualmindelig Grad angrebne af Meldug. Kartoffelsygen optraadte i stor Udstrækning, men holdt sig dog vistnok fortrinsvis til Toppen, navnlig hvor Hypningen var udført tilfredsstillende. I Jylland synes Kaalbroksvampen at brede sig mere og mere paa Turnips og Kaalrabi. Oldenborrelarverne anrettede store Ødelæggelser i de Egne, hvor de findes i større Mængde. Paa Forpagter Høffdings og Dr. Boas's Initiativ vil der nu blive iværksat Forsøg over disse Dyrs Bekæmpelse. Nematoder voldte i adskillige Egne meget følelige Tab paa Havren. Fritfluelarver optraadte i adskillige Egne i stor Mængde og voldte ikke ringe Tab paa Havren, navnlig paa sent tilsaaede Marker. Paa Foranledning af Hedeselskabet foretog Zoologen Fru Cand.

mag. S. Rostrup en omhyggelig Undersøgelse over dette hidtil lidet paaagtede Skadedyrs Optræden (se Hedeselskabets Tidsskrift). At disse Forhold tildrage sig stigende Opmærksomhed fremgaar bl. a. af, at flere herhen hørende Æmner, navnlig Angreb af Rust og Oldenborrelarver vare Gjenstand for Forhandling ved Landboforeningernes sidste Delegeretmøder. Iøvrigt henvises til Dr. E. Rostrups sædvanlige Aarsoversigt over Plantesygdomme i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl.

Dansk Frøkontrol fik indsendt til Undersøgelse 1511 Frøprøver; 508 af disse indsendtes fra Landmænd til Efterundersøgelse. At en saadan Efterundersøgelse ingenlunde er overflødig, fremgaar af, at over (Halvdelen af disse Prøver, for saa vidt Garantitallene vare bekjendte, ved Efterundersøgelsen udviste en lavere Rendeprocent end garanteret, og i 13 pCt. af de foreliggende Tilfælde var Differencen mellem Garantien og de fundne Resultater saa stor, at de paagjældende Forretninger vare erstatningspligtige; i flere Tilfælde var Renheden omkring 10 pCt. lavere end garanteret. Med Spireevnen forholdt det sig paa lignende Maade, og Manglen i garanteret Spireevne gik endog op til 20 pCt. (se Frøkontrollens Aarsberetning i »Tidsskrift for Planteavl«). Der synes herefter at være god Anledning for Frøforbrugere til at benytte sig af Frøkontrollens Tilbud om gratis Efterundersøgelse. Naar saadan Efterundersøgelse benyttes i saa ringe Udstrækning fra Landmændenes Side, som Tilfældet hidtil har været, da er en af Grundene vistnok, at den Erstatning, som gives, hvor Frøet ikke har den garanterede Værdi, i Reglen er af ringe Betydning i Sammenligning med Tabet, der kan lides ved Udsæd af daarligt Frø. Der turde være god Anledning til at arbejde hen til mere virkningsfulde Erstatningsbestemmelser. Med det Formaal at ophjælpe og fremme den indenlandske Frøavl er der i Aarets Løb dannet et Aktieselskab under Navn af »Dansk Frøavls-kompagni«. Man maa haabe, at det er lykkedes de Mænd,

der staa i Spidsen for dette Foretagende, at finde den rette Vej til den vigtige Sags Fremme.

Paa Forsøgsvæsenets Omraade har Arbejdet i det væsentlige været fortsat i de foregaaende Aars Spor. Ved Statens Forsøgsstationer er Varietetsforsøgene med Havre bragt til en foreløbig Afslutning, og Beretning om Forsøgene er afgivet i det kgl. Landhusholdningsselskab af Statskonsulent P. Nielsen. Det store Antal Havresorter, som der hidtil har været arbejdet med, er derved bleven stærkt sigtede saaledes, at Varietetsforsøgene fremtidig kunne indskrænkes til at omfatte nogle faa Hovedsorter, der maa nærmere sammenlignes indbyrdes. Iøvrigt indeholder Arbejdsplanen for Stationerne (se Landhusholdningsselskabets Aarsberetning) ingen nye Punkter af større Betydning. — Landhusholdningsselskabets Hvede- og Bygudvalg har ligeledes fortsat sine Forsøg i det hidtidige Spor. Beretning herom er med sædvanlig Præcision afgivet af Forsøgslederen, Forpagter Chr. Sonne (se Tidsskr. f. Planteavl). Hedeselskabet har fortsat sit Vækkelsesarbejde ved Anlæg af nye Prøvestationer, fortrinsvis med Moseopdyrkningen for Øje. Med de forøgede Midler, som Selskabet har faaet til Raadighed til Mosesagens Fremme, paatænker det nu ogsaa at inddrage Øernes Mosearealer under sit Arbejdsomraade. Kan dette Skridt medføre en mere rationel Udnyttelse af de ikke ubetydelige Mosearealer, der findes paa Øerne, da kan man kun hilse denne Udvidelse af Selskabets Virksomhed med Tilfredshed. De lokale Markforsøg med Kunstgødning ere under Ledelse fra Statens Forsøgsstationer fortsatte med betydelig forøget Tilslutning. Arbejdet har været støttet med Pengetilskud fra forskellige Landboforeninger samt fra det danske Gødningskompagni, medens Forsøgsværterne iøvrigt selv have maattet afholde Udgifterne derved. Ved alle tre Efteraars-Delegeretmøder var denne Sag til Forhandling og omfattedes med en Interesse, der giver Grund til at vente, at dette Arbejde i en nær Fremtid vil opnaa en saadan Støtte fra Staten, at Deltagerne ville kunne fritages for direkte Pengeudgifter

derived. I Landbrugsbladene findes forskellige Meddelelser om Forsøgene.

I det Hele taget har det svundne Aar paa forskellig Maade bragt Vidnesbyrd om en vaagnende Interesse for Planteavlsspørgsmaal. Dette har bl. a. givet sig Udslag i Landbrugspressen, ved Landboforeningsmøder og ikke mindst ved Delegeretmøderne. I denne Forbindelse er der særlig Grund til at mindes Professor T. Westermanns Foredrag ved de samvirkende sjællandske Landboforeningers Delegeretmøde. At dømme efter den Tilslutning, som dette Foredrag vandt paa Stedet, og den Opmærksomhed, det derefter vakte Landet over, tør man sikkert haabe, at dette ikke skal vise sig at have været en Røst i Ørkenen, men et Ord i rette Tid, at Tidspunktet netop er inde for Realisationen af i alt Fald nogle af de Tanker, som Professoren saa skarpt og klart fremsatte, og at vi dermed ville være komne et godt Slykke fremad paa Vejen til at faa Planteavlen — Grundlaget for hele Landbrugsbedriften — skudt frem paa en Plads, der staar i passende Forhold til dens Betydning.

Med en saadan tidssvarende Fremme af Agerbruget, som det svundne Aar har varslet godt om, vilde være tilvejebragt det smukkeste Mindesmærke over den Mand, der paa bar Bund har skabt denne Side af vor landøkonomiske Forsøgsvirksomhed, hvem Takken og Æren tilkommer først af alle for de Fremskridt, som den sidste Menneskealder har bragt paa Agerbrugets Omraade, og hvis Virksomhed vil bære Frugter ogsaa for kommende Slægter, den Mand, der netop paa Landbrugsaarets sidste Dag brat bortkaldtes fra sin store og for vort Landbrug saa velsignelsesrige Virksomhed, træt af sit anstrængende Dagværk, men æret og paaskønnet fra alle Sider. Statskonsulent P. Niensens Betydning for det danske Landbrug skal dog ikke her nærmere udvikles; Tidsskriftet vil andet Sted bringe en Fremstilling heraf. Hvorvel hans Død selvfølgelig paa en vis Maade vil gribe dybt ind i det omfattende Arbejde, han stod som Skaber og Bærer af, saa

havde dette dog under hans Ledelse naaet en saadan Stabilitet, at dets fremtidige Udvikling i Hovedsagen vil blive en umiddelbar Fortsættelse af det hidtidige paa det Grundlag, som P. Nielsen tilvejebragte, kun udvidet og afpasset saaledes, som ændrede Forhold efterhaanden ville kræve. Hvorledes man fra Administrationens Side tænker sig Forholdene ordnede efter P. Niensens Død, vil fremgaa af det andet Sted i Tidsskriftet indgaaede Referat af Landhus-holdningsselskabets Generalforsamling.
